

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ХОКЕЇСТІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Мітова Олена, Скрипець Даніїл

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI:10.32540/2071-1476-2025-1-199

Annotation

Introduction. In Independent Ukraine, there are still not many scientists who have dedicated their researches to ice hockey. There are also a number of issues regarding theoretical training at the initial stage of preparation which remain unresolved. Despite the fact that the 2021 program for children and youth sports schools offered 15 topics for hockey players' theoretical training, the means, methods, and forms of presenting theoretical material in interrelation with other types of training have not yet been scientifically substantiated. Therefore, this area of research is particularly relevant due to the state of martial law and the frequent use of distance learning modes in the educational and training process at the initial stage of preparation.

The aim of the research is to determine the impact of means and methods of theoretical training on the level of theoretical preparedness of young hockey players at the initial training stage in both distance and traditional educational and training processes.

Material and Methods. The research methods used include the analysis of specialized scientific and methodical literature, data generalization and systematization, pedagogical observation, pedagogical testing of theoretical preparedness, and methods of mathematical statistics. The study was conducted at the «Avangard» Complex Sports School in Kremenchuk and the children and youth sports schools of Winter Sports in Dnipro from September 2022 till June 2023 (8 months). Two groups of 10-11-year-old children (control group: 20 individuals, experimental group: 20 individuals) in their first year of initial hockey training were involved in the experiment.

Results. Before the pedagogical experiment, there were no significant differences in the level of theoretical preparedness between the young hockey players in both the control and the experimental groups. A program for theoretical training for 10-11-year-old hockey players was developed and scientifically substantiated. It aimed to improve their theoretical preparedness and motivation for hockey training at the initial stage. The program structure consisted of five blocks, each containing three topics. The first block «Equipment and Gear» included the following topics: «Hockey Stick and Puck», «Hockey Gear», «Rink»; the second block «History and Rules of the Game» included: «History of Hockey», «Game Duration», «Scoring a Goal»; the third block «The Hockey Player» included: «The Hockey Player», «Player Positions»; the fourth block «The Team» included: «Number of Players in a Team», «Favorite Team», «Game Situations»; the fifth block «Hockey Terminology» included: «English-Ukrainian Terms in Hockey Technique», «English-Ukrainian Terms in Hockey Players' Physical Preparation», «Terms from the Rules of the Game».

The analysis of theoretical preparedness showed significant positive changes in the homogeneity of the indicators in the experimental group after the pedagogical experiment. In the control group, a reliable ($p < 0.001$) improvement in the percentage of correct answers was observed, but these indicators were much lower than in the experimental group and were less homogeneous.

Conclusions. It was found that conducting a pedagogical experiment at the initial training stage in the hockey section significantly influenced the formation of motivation and the level of theoretical preparedness, as well as

the systematic attendance of training sessions by young hockey players in both distance and traditional educational-training processes. After one year of implementing the developed forms, means, and methods of theoretical training aimed at forming motivation, the children of the experimental group showed increased interest in hockey. The main criteria for assessing children's interest in hockey were the systematic attendance of training sessions, the children's desire to ask questions about hockey events, active participation in sports events, completing independent tasks, and stability in attending Super League games with their parents as spectators.

Keywords: ice hockey, theoretical training, motivation, technical training, distance learning, educational and training process, initial training stage, sports games.

Анотація

Вступ. У Незалежній Україні небагато науковців присвятили свої наукові дослідження проблемам хокею з шайбою, також не вирішеною залишається низка питань щодо теоретичної підготовки на початковому етапі. Попри те, що програмою для ДЮСШ 2021 року запропоновано 15 тем з теоретичної підготовки хокеїстів, засоби та методи, а також форми подачі теоретичного матеріалу у взаємозв'язку з іншими видами підготовки ще недостатньо науково обгрунтовані. Тому даний напрям дослідження є достатньо актуальним у зв'язку з воєнним станом та частим використанням дистанційного режиму навчально-тренувального процесу на етапі початкової підготовки.

Мета дослідження – визначити вплив засобів і методів теоретичної підготовки на рівень теоретичної підготовленості юних хокеїстів на етапі початкової підготовки в умовах дистанційного і традиційного навчально-тренувального процесу.

Матеріал і методи дослідження. В ході дослідження було використано такі методи дослідження: аналіз спеціальної, науково-методичної літератури, узагальнення та систематизація даних, педагогічне спостереження, педагогічне тестування теоретичної підготовленості, методи математичної статистики. Дослідження проводилися на базі Комплексної ДЮСШ «Авангард» м. Кременчук та ДЮСШ із зимових видів спорту м. Дніпра з вересня 2022 року по червень 2023 (8 місяців). В експерименті брали участь 2 групи дітей 10-11 років (контрольна – 20 осіб, експериментальна – 20 осіб), групи початкової підготовки з хокею з шайбою.

Результати дослідження. До педагогічного експерименту рівень теоретичної підготовленості у юних хокеїстів 10-11 років контрольної та експериментальної груп не мав вірогідних відмінностей. Нами розроблено та науково обгрунтовано програму теоретичної підготовки для юних хокеїстів 10-11 років, спрямовану на підвищення рівня теоретичної підготовленості та мотивації дітей до занять хокеєм з шайбою на етапі початкової підготовки, структура якої складалася з 5 блоків, зміст кожного містив по три теми. До першого блоку «Обладнання та екіпіювання» відносились теми: «Хокейна ключка та шайба», «Хокейна форма», «Каток»; до другого блоку – «Історія та правила гри»: «Історія хокею», «Тривалість гри», «Закинута шайба»; до третього блоку – «Хокеїст»: «Хокеїст», «Амплуа гравців»; до четвертого блоку – «Команда»: «Кількість гравців у команді», «Улюблена команда», «Ігрові ситуації»; до п'ятого блоку – «Термінологія хокею з шайбою»: «Англо-українські терміни з техніки хокею з шайбою», «Англо-українські терміни з фізичної підготовки хокеїстів», «Терміни з правил гри». Аналіз теоретичної підготовленості юних хокеїстів свідчить, що після педагогічного експерименту спостерігалися значні позитивні зміни щодо однорідності показників у дітей в досліджуваній експериментальній групі. В контрольній групі також відмічається достовірне ($p < 0,001$) покращення відсотку правильних відповідей, але ці показники були значно меншими, ніж у дітей експериментальної групи, й недостатньо однорідними.

Висновки. Виявлено, що проведення педагогічного експерименту на етапі початкової підготовки в хокейній секції свідчить про суттєвий вплив засобів і методів теоретичної підготовки на формування мотивації і рівень теоретичної підготовленості, а також на ступінь систематичності відвідування тренувань юними хокеїстами в умовах дистанційного та традиційного навчально-тренувального процесу. Після року впровадження розроблених нами форм, засобів і методів теоретичної підготовки, спрямованих на формування мотивації у дітей експериментальної групи відмічається підвищення зацікавленості дітей до занять хокеєм. Основними критеріями оцінки інтересу дітей до занять хокеєм було систематичне відвідування тренувань, бажання дітей задавати питання про хокейні події, активна участь у спортивних заходах, виконання самостійної роботи, стабільність відвідування ігор команд суперліги з батьками у якості вболівальників.

Ключові слова: хокей з шайбою, теоретична підготовка, мотивація, технічна підготовка, дистанційне навчання, навчально-тренувальний процес, етап початкової підготовки, спортивні ігри.

Вступ. За узагальненими статистичними даними Інтернет-джерел хокей з шайбою входить до п'ятірки найпопулярніших командних ігрових видів спорту у світі [4, 5], а в Україні посідає провідне місце серед зимових командних ігрових олімпійських видів спорту.

У Незалежній Україні ще не так багато науковців присвятили свої наукові дослідження проблемам хокею з шайбою [6, 10, 17, 19], також невирішеною залишається низка питань щодо теоретичної підготовки на початковому етапі багаторічного вдосконалення.

Питання теоретичної підготовки в різних видах спорту [1, 8, 14, 15, 16, 20] та у фізичному вихованні [2, 3, 9, 11, 12] було піднято та науково обгрунтовано провідними вченими.

Теоретична підготовка – це педагогічний процес підвищення теоретичного рівня спортсмена, озброєння дітей певними знаннями та вміннями використовувати їх в процесі тренування та змагань. Вона здійснюється протягом усієї підготовки спортсменів. Вимоги в спорті настільки зросли, що без глибоких знань розраховувати на високі спортивні результати не можна. Недооцінка теоретичної підготовки призводить до нерозуміння суті виконуваного завдання. Нерозуміння призводить до пасивності, механічного виконання вправи [11].

Однак актуальним залишається питання – «в якій формі слід надавати знання дітям?». Також слід брати до уваги вікові та психологічні особливості підготовки дітей, рівень розвитку інтелектуальних якостей. Специфіка роботи з дітьми будь-якого віку передбачає розробку та пошук цікавих варіантів і форм подачі теоретичного матеріалу. На етапі початкової підготовки у мінібаскетболі вченими О.О. Мітовою, В.М. Онищенко [7, 8, 13] було запропоновано теоретичний розділ у структурі та змісті навчально-тренувального процесу дітей

6-7 років протягом першого року навчання. Дані структура та зміст саме враховували специфічні особливості виду спорту, командну діяльність та вікові особливості дітей [8, 13, 21, 22].

Попри те, що програмою для ДЮСШ 2021 року запропоновано 15 тем з теоретичної підготовки хокеїстів, засоби та методи, а також форми подачі теоретичного матеріалу у взаємозв'язку з іншими видами підготовки ще недостатньо науково обгрунтовано [18].

Тому даний напрям дослідження є достатньо актуальним в зв'язку з воєнним станом і частим використанням дистанційного режиму навчально-тренувального процесу на етапі початкової підготовки.

Мета дослідження – визначити вплив засобів і методів теоретичної підготовки на рівень теоретичної підготовленості юних хокеїстів на етапі початкової підготовки в умовах дистанційного та традиційного навчально-тренувального процесу.

Матеріал і методи дослідження. В ході дослідження було використано такі методи дослідження: аналіз спеціальної, науково-методичної літератури, узагальнення та систематизація даних, педагогічне спостереження, педагогічне тестування теоретичної підготовленості, методи математичної статистики.

Аналіз та узагальнення літературних джерел, інформації, розміщеної в мережі Інтернет, дозволив отримати загальне уявлення про ступінь розробленості досліджуваної проблеми, визначити проблемне поле дослідження, виявити особливості теоретичної підготовки з хокею з шайбою. Під час педагогічного спостереження було сконцентровано увагу на обліку характерних помилок у юних хокеїстів під час опанування теоретичними знаннями. Педагогічне тестування теоретичної підготовленості використовувалось для оцінки рівня опанування

теоретичними знаннями. Методи математичної статистики застосовувались для розрахунку відсотку спортсменів, які відповідали правильно на запитання.

Дослідження проводилися на базі Комплексної ДЮСШ «Авангард» м. Кременчук та ДЮСШ із зимових видів спорту м. Дніпра з вересня 2022 року по червень 2023 (9 місяців). В експерименті взяло участь 2 групи дітей 10-11 років (контрольна – 20 осіб, експериментальна – 20 осіб), першого року групи початкової підготовки з хокею з шайбою.

Результати дослідження. Для молодшого шкільного віку більш сприятливою формою оволодіння теоретичним матеріалом є ігрова форма. Н.В.Москаленко зазначає, що враховуючи вікові та психологічні особливості розвитку дітей у молодшому шкільному віці, теоретичний матеріал повинен бути представлений у вигляді творчих завдань, що відкриває перед дитиною шлях до виходу за рамки жорстких правил та пошуку самостійних шляхів отримання знань. Характер творчого мислення особливо яскраво виявляється в ситуації, коли дитина отримує завдання [11].

Завданнями теоретичної підготовки у хокеї з шайбою на першому році навчання було:

- 1) сформувати елементарні знання про хокей з шайбою;
- 2) надати доступні знання про правила гри та основні елементи техніки гри;
- 3) збагатити словарний запас юних хокеїстів поняттями, що пов'язані з хокейною термінологією;
- 4) створити систему контролю засвоєного матеріалу;
- 5) за допомогою раціонально підібраних засобів і методів прищепити любов (інтерес) до хокею, позитивних звичок до занять спортом, а також сприяти вихованості дітей, які займаються хокеєм з шайбою.

Такий підхід сприятиме не тільки різнобічному навчанню, а й розвитку зорової та слухової пам'яті, підвищенню інтересу до занять хокеєм, розвитку інтелекту дитини.

Схему змісту теоретичної підготовки на етапі початкової підготовки у хокеї з шайбою представлено на рис. 1. Обов'язковим було те, що зміст містив такі розділи: історія розвитку хокею з шайбою, правила гри, техніка безпеки, здоровий спосіб життя, короткі відомості про технічні елементи, контроль теоретичних знань у вигляді тестування.

Для опанування теоретичної підготовкою було розроблено «Щоденник юного хокеїста», який містив різні завдання з теоретичної підготовки.

Зміст теоретичної підготовки складався з п'яти блоків і містив такі теми, до 1 блоку «Обладнання та екіпірування» відносились теми: «Хокейна ключка та шайба», «Хокейна форма», «Каток»; до 2-го блоку «Історія та правила гри»: «Історія хокею», «Тривалість гри», «Закинута шайба»; до 3-го блоку «Хокеїст»: «Хокеїст», «Амплуа гравців»; до 4-го блоку «Команда»: «Кількість гравців у команді», «Улюблена команда», «Ігрові ситуації»; до 5-го блоку «Термінологія хокею з шайбою»: «Англо-українські терміни з

техніки хокею з шайбою», «Англо-українські терміни з фізичної підготовки хокеїстів», «Терміни з правил гри».

Матеріал під час навчально-тренувального процесу подавався тренером на початку та наприкінці заняття, на це відводилося по 2-5 хвилин. Крім того, теоретична інформація надавалася після рухливих ігор з метою заповнення пауз під час відновлення організму юних спортсменів. Засвоєння кожної теми закінчувалося контрольними запитаннями, які тренер повинен був використовувати під час опитування після проходження конкретної теми даного блоку.

Як вже викладалось вище, юні хокеїсти на тренуванні отримували теоретичні знання, що надавались для закріплення засвоєного матеріалу в якості домашнього завдання та були пов'язані з темами навчально-тренувального заняття й відповідали основним завданням кожного з 5-х блоків.

Самостійні завдання, які діти повинні були виконувати, передбачали: прочитати, дати відповіді на запитання, вирішити приклади на хокейну тематику (творчі завдання у вигляді малюнків, опис предметів, розв'язування прикладів, кросвордів тощо) (рис. 2).

Нами було передбачено, щоб об'єм інформації в завданнях да-

вався стисло, з тим, щоб це не відбивало інтерес у дітей, на їх виконання не витрачалося багато часу, й юні спортсмени могли попрацювати з батьками або самостійно. Також бралось до уваги те, щоб матеріал не містив багато зайвої інформації, щоб вона не викликала апатію, втому, а діти могли зрозуміти та запам'ятати запропонований матеріал.

Окрім того, юним спортсменам було запропоновано завдання – підготувати повідомлення про видатного хокеїста (кращого з українських клубів суперліги або НХЛ) або намалювати або наклеїти фото у постер з його зображенням, потім на тренуванні провести виступи дітей з повідомленнями й демонстрацією постерів або малюнків. Тренер також проводив міні-лекції з демонстрацією наочного матеріалу на ноутбучі, планшеті, або за допомогою мультимедійного проектора.

Наприклад, завдання «розмалювки» при вивченні теми «Хокейна форма» дітям надавалось завдання – розмалювати форму хокеїстів й написати номери на формі та своє прізвище на спині. Окрім того, дуже актуальним було вивчення хокейних правил.

Такий підхід, на нашу думку, забезпечить підготовку юних спортсменів до подальшої освіти в термінології, й це допомо-

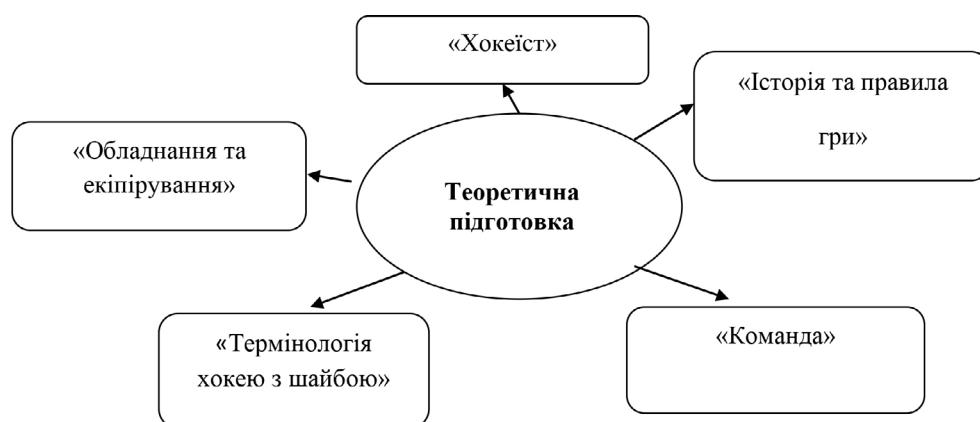

Рис.1. Схема змісту теоретичної підготовки навчально-тренувального процесу в хокеї з шайбою на етапі початкової підготовки в умовах дистанційного та традиційного навчально-тренувального процесу

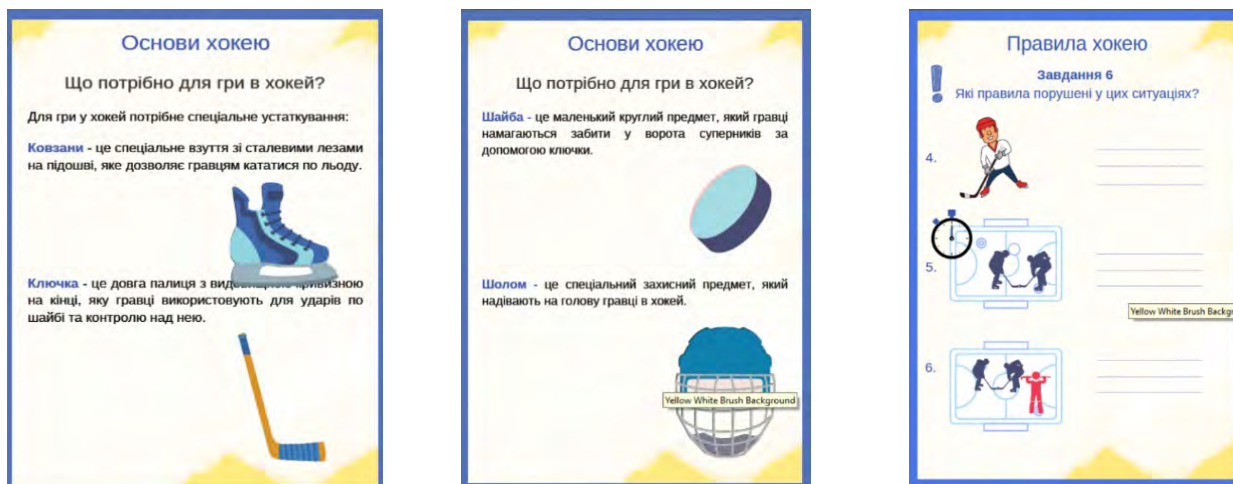

Рис. 2. Приклади завдань з вивчення тем щодо екіпірування та обладнання, правил гри у хокей з шайбою

же дитині розуміти як тексти, так і коментаторські вислови протягом матчів, а також підготує їх до подальшої багаторічної підготовки. При чому, тренер не домагався досконалого вивчення одразу від дітей, а навпаки – при розв'язанні самостійних завдань з правил гри діти можуть повернутися на необхідну сторінку й переписати або знайти правильну відповідь. Такий підхід призведе до поступового запам'ятовування на наочному та інших рівнях.

Дуже складним для етапу початкової підготовки є розуміння інформації, яка розташована на хокейному табло. Тому нами були запропоновані завдання, які містили запитання щодо різних значень на табло. Після ознайомлення з показниками на табло дітям задавалися такі запитання: Яка команда виграє «ХК Сокіл» чи «ХК Кременчук»? Скільки шайб програв команда «ХК Сокіл»? Скільки часу залишилось до повернення хокеїста після порушення правил? Яка команда є «господарями» в даному матчі? Скільки часу вже зіграно у періоді? Окрім того, дуже важливим для хокеїстів є вміння швидко зорієнтуватися під час гри, скільки хвилин або секунд залишилось перебувати хокеїсту в штрафному боксі після вилучення його з льоду. Тому

нами було запропоновано завдання щодо підрахунку цього часу. Надавались приклади рахунку й юні хокеїсти повинні були написати, яка саме команда виграє та яка різниця шайб між командами, яка команда грає у меншості, скільки часу залишилось до закінчення штрафу.

Були такі завдання, в яких необхідно було приклеїти фото з тренером дитячої команди, написати інформацію щодо його особистісних даних, а також спортивних досягнень. Виконання такого завдання, на нашу думку, надасть можливість дитині краще усвідомити, хто її тренує, підвищити авторитет тренера, зробити особисту світліну тренера з кожним юним спортсменом. Це сприяє налагодженню тактильного контакту між тренером і дитиною, покладання взаємоповаги між ними.

Подібні завдання були відносно світліни улюбленого гравця, улюбленої команди. Виконання таких завдань сприяло тому, щоб дитина або самостійно або разом із батьками зайшла на сайт команди суперліги та знайшла необхідну інформацію та мала змогу ознайомлюватися з іншими даними на сайті, розширюючи світогляд щодо хокею з шайбою.

Цікавим і корисним, на нашу думку, завданням було зробити

загальне фото дитячої команди та написати під ним прізвище та ім'я кожного спортсмена. Отже, кожен юний спортсмен повинен був запитати ім'я та прізвище своїх партнерів по команді – такий підхід сприяв налагодженню контакту та покращенню комунікації між дітьми, визначенню: скільки у команді хлопців з однаковим ім'ям, прізвищем.

Таким способом можна заохотити дитину до систематичного відвідування хокейних сайтів, вивчення тієї чи іншої інформації на хокейну тематику, підвищити її мотивацію до наступних тренувальних занять, щоб продемонструвати виконане самостійне завдання тренеру та своїм партнерам по команді.

Для формування мотивації нами використовувались цікаво організовані тренування, різні форми заохочення, рухливі ігри різної спрямованості.

Метою міжнародної та національних федерацій багатьох країн з хокею з шайбою в усьому світі є залучення якомога більшої кількості дітей до масових занять цим видом спорту в подальшому. При цьому невід'ємною частиною розвитку є проведення масових спортивних заходів і свят з хокею. Проведення масових заходів з хокею з шайбою відбувається пере-

важно взимку. Вони проводяться з тим задумом, щоб кожна дитина була задоволена процесом та по закінченню заходу або свята отримала заохочувальний приз (можливо, з хокейною спрямованістю або атрибутикою тощо).

Заходи щодо формування мотивації були розподілені у відповідності до 4 форм роботи: 1 – організаційні заходи на тренуваннях; 2 – організовані заходи позатренувального процесу; 3 – самостійні завдання, 4 – дистанційні заходи (табл. 1).

З метою підвищення зацікавленості дітей до занять хокеєм з шайбою протягом року проводилося шість хокейних заходів – спортивних свят. На початку навчального року було проведено перше свято – «Посвята у юні хокеїсти» та наприкінці кожного з 5 блоків – по одному спортивному святу, що мали такі назви: «Хокейна ключка та шайба» (жовтень); «Хокеїст» (грудень), «День народження хокею з шайбою» (березень), «Хокейна команда» (квітень) та «Свято хокею з шайбою» (травень).

Спортивні заходи містили виконання естафет, які вирішували два завдання: підвищення теоретичної та фізичної підготовленості юних хокеїстів, тобто, поєднання різних видів переміщень і розв'язання арифметичних завдань, завдань на логіку, пов'язаних з хокейними правилами,

інвентарем та екіпіруванням; виконання вправ на влучність, швидкість прийняття рішень, вікторини, ігри тощо.

За результатами проведення конкурсів юних спортсменів нагороджували заохочувальними призами. Всі діти отримували обов'язковий приз за участь (хокейні брелки, календарі із зображеннями зірок хокею, сувеніри тощо), що відповідає основному принципу етапу початкової підготовки – «кожна дитина – переможець!».

Заходи щодо формування мотивації на тренуваннях включали: хокейні свята, нагородження після тренування. Під час розробки системи заходів щодо формування мотивації у юних хокеїстів нами було взято за основу спортивні свята, що науково обґрунтовано О.О. Мітовою, В.М. Онищенко [7, 8, 13] на прикладі мінібаскетболу, але адаптовано під хокей з шайбою та змішаний (онлайн та офлайн) режим навчально-тренувального процесу.

Перше спортивне свято мало назву «Посвята у юні хокеїсти» – воно спрямовано на святкове посвячення юних хокеїстів у спортсмени, залучення батьків і дітей до умовної «родини хокею з шайбою». Основний акцент у цьому спортивному святі був зроблений на тому, що більш дорослі хокеїсти у святковій обстановці вручили вимпели хокейного клубу

та теоретичні щоденники юним хокеїстам.

Друге спортивне свято «Хокейна ключка та шайба» – у своєму сценарії містило вправи різної складності як на льоду, так і у спортивній залі. Метою цього свята було – прищепити дітям любов до ключки та шайби. Під час вправ та естафет дітям також задавались питання, пов'язані з ключкою та шайбою тощо.

Третє спортивне свято мало назву «Хокеїст» – в переважній більшості діти змагалися по парах один проти одного та виконували індивідуальні вправи, показували ступінь оволодіння простими вміннями при виконанні вправ ключкою та шайбою. На свято було запрошено дорослих хокеїстів, які продемонстрували виконання технічних елементів хокею.

Четверте спортивне свято «День народження хокею з шайбою». Офіційною датою початку історії розвитку хокею з шайбою вважається 3 березня 1875 року. Тому доречним до цієї дати проводити святкування своєрідного «дня народження гри». Тренером було підготовлено презентацію зі слайдами з цікавими фрагментами з історії хокею, фотографіями та відео сюжетами. Після показу презентації проводилися естафети, різні конкурси, в яких брали участь не тільки діти, але і їх батьки. Вправи виконувались в командах, це було необхідно для

Таблиця 1

Заходи щодо формування мотивації до занять хокеєм з шайбою у юних хокеїстів 10-11 років на етапі початкової підготовки в умовах дистанційного та традиційного навчально-тренувального процесу

Формування мотивації			
Організаційні заходи на тренуваннях	Організовані заходи позатренувального процесу	Самостійні завдання	Дистанційні заходи
1. Конкурси. 2. Спортивні свята. 3. Застосування хокейної атрибутики в якості заохочення після виконання вправ переможцям в естафетах та рухливих іграх.	1. Відвідування змагань з хокею з шайбою. 2. Перегляд матчів національної збірної команди по телебаченню.	1. Малюнки. 2. Розмальовки. 3. Ребуси. 4. Кросворди. 5. Вивчення термінології 6. Вивчення прізвищ видатних хокеїстів	1. Заняття на Zoom-платформі. 2. Перегляд відео-роликів на YouTube

того, щоб діти краще познайомились один з одним та вчилися взаємодіяти між собою. Під час виконання вправ треба було зорієнтуватися у просторі та виконати завдання командою, проявити швидкість реакції при виконанні вправи.

П'яте спортивне свято «Хокейна команда» було спрямовано на вміння взаємодіяти у команді та виявляти взаємопідтримку партнерів по команді. Виконувались естафети, в яких були задіяні одночасно всі члени команди, зроблено акценти на формування у дітей почуття колективізму, взаємопідтримки. Кожна команда була у формі однакового кольору. В кінці кожного свята нагороджувались всі учасники.

Шосте спортивне свято «Свято хокею з шайбою» включало контрольні тести з загальної фізичної, технічної та теоретичної підготовленості.

Способами перевірки ефективності засобів і методів формування мотивації було здійснення контролю за систематичністю відвідування тренувальних занять дітьми, їх позитивний емоційний стан на заняттях, бесіди з батьками щодо виявлення бажання йти на тренування, виконувати самостійні завдання з теоретичної підготовки, а також контрольне тестування до та після проведення формуального експерименту.

На першому етапі педагогічного експерименту за допомогою контрольного тестування був визначений початковий рівень елементарних теоретичних знань з хокею з шайбою юних спортсменів контрольної та експериментальної груп. Показники рівня теоретичних знань хокеїстів 10-11 років до та після експерименту представлено у таблиці 2.

Контрольне тестування містило питання з хокею з шайбою. Результати вихідного рівня теоретичної підготовленості юних хокеїстів на початку експерименту

Таблиця 2

**Показники рівня теоретичних знань юних хокеїстів
10-11 років до та після педагогічного експерименту, %**

Питання Група	До		Після	
	ЕГ (n=20)	КГ (n=20)	ЕГ (n=20)	КГ (n=20)
1. Що спочатку використовували замість шайби?				
Повітряну кульку	40%	30%	15%	30%
М'ячик (правильна відповідь)	25%	30%	75%	40%
Волан	35%	40%	10%	30%
2. Скільки часу триває хокейний матч?				
10 хвилин	30%	25%	0%	15%
45 хвилин	40%	50%	10%	40%
60 хвилин (правильна відповідь)	30%	25%	90%	45%
3. Що таке «дриблінг»?				
Передача	30%	35%	0%	10%
Ведення шайби (правильна відповідь)	30%	25%	80%	50%
Помилка	40%	50%	20%	40%
4. У якому екіпіруванні грають хокеїсти?				
Майка та шорти	25%	25%	0%	0%
Футболка, шорти і бутси	10%	15%	0%	0%
Спортивний костюм і шолом (правильна відповідь)	65%	60%	100%	100%
5. Скільки часу триває період?				
25 хвилин	40%	35%	5%	20%
20 хвилин (правильна відповідь)	25%	25%	90%	40%
30 хвилин	35%	40%	5%	40%
6. Що у перекладі з англійської означає хокей?				
Ключка з гаком (правильна відповідь)	55%	55%	95%	70%
Кошик та м'яч	25%	25%	0%	10%
Шайба та ракетка	20%	20%	5%	20%
7. В якому році день народження хокею?				
1891 рік	40%	55%	20%	25%
1895 рік	40%	15%	20%	45%
1875 рік (правильна відповідь)	20%	30%	60%	30%
8. Скільки гравців однієї команди знаходиться на льоду під час гри?				
10 польових гравців та воротар	40%	35%	0%	20%
5 гравців та воротар (правильна відповідь)	30%	45%	100%	70%
6 гравців та воротар	30%	20%	0%	10%
9. Що таке «булліт»?				
Дальній кидок	50%	45%	0%	20%
Вкидання шайби на початку періоду	20%	25%	5%	35%
Штрафний кидок (правильна відповідь)	30%	30%	95%	45%
10. На скільки хвилин видаляють гравця за грубе порушення правил?				
10 хвилин	40%	40%	5%	20%
2 хвилини (правильна відповідь)	40%	30%	80%	40%
5 хвилин	20%	30%	15%	40%

засвідчили низький рівень теоретичних знань в обох групах. Слід відмітити, що на початку формувального експерименту статистично вірогідних відмінностей між показниками теоретичних знань юних хокеїстів 10-11 років контрольної та експериментальної груп ми не виявили. Більшість питань, які містила анкета, мали спеціальну спрямованість. У процесі занять, при поясненні, під час гри тренери нерідко використовують спеціальну хокейну термінологію. В цьому віці діти легко та швидко запам'ятовують нову інформацію, тому подана в доступній для дітей формі інформація, дає можливість досягти певних результатів.

Після року занять хокеєм діти 10-11 років стали краще орієнтуватися в спортивній термінології. Про це свідчить збільшення відсотку дітей, які зазначили правильні відповіді. На питання, «Що таке дриблінг?» правильно відповіли 80% у експериментальній та 50% у контрольній групі; «Що таке булліт?» правильну відповідь надали – 95% в експериментальній та 45% – у контрольній відповідно. На питання «На скільки хвилин видаляють гравця за грубе порушення правил?» 80% юних хокеїстів експериментальної групи та 40% контрольної групи надали правильні відповіді. На питання «У якому екіпіруванні грають хокеїсти?» 100% юних спортсменів в обох групах відповіли правильно. На питання «Скільки гравців однієї команди знаходиться на льоду під час гри?» 100% хлопців експериментальної групи відповіли правильно на відміну від 70% контрольної групи. Узагальнюючи відповіді на питання з теоретичної підготовленості відзначається збільшення відсотку дітей експериментальної групи, які надали правильні відповіді на питання, у порівнянні з контрольною. Також, результати проведеного тестування показу-

ли наявність недостатньо вивчених тем з теоретичної підготовки, таких як: правила гри, історія виникнення хокею. На нашу думку, це більшою мірою пов'язано з недостатньою кількістю офіційних змагань у даній віковій категорії спортсменів й повільним їх усвідомленням даних питань безпосередньо у змагальній практиці.

Середні показники теоретичної підготовленості у групах юних хокеїстів 10-11 років до та після експерименту представлено у таблиці 3.

Аналіз результатів тестування з теоретичної підготовленості хлопців до експерименту показав, що діти мали однаковий рівень теоретичних знань, про що засвідчив обчислений t-критерій Стюдента (при $p > 0,05$).

Після експерименту рівень теоретичної освіченості юних хокеїстів експериментальної групи вірогідно (при $p < 0,001$) підвищився на $51,87\%$ і становить – $66,25 \pm 9,57\%$. У контрольній групі після експерименту також відбувся вірогідний приріст показників, з $20,00 \pm 8,16\%$ до $33,75 \pm 12,04\%$, але не такий суттєвий й менше ніж в експериментальній групі.

Треба відзначити, що в експериментальній групі коефіцієнт варіації після експерименту істотно знижується з $62,06$ до $14,45\%$, що свідчить про більш однорідні показники правильних відповідей на контрольні запитання з теоретичної підготовки,

ніж до початку експерименту. У контрольній групі як до експерименту ($40,82\%$), так і після коефіцієнт варіації мав широкий діапазон ($35,68\%$).

Отже, проведення контролю рівня теоретичної підготовленості підтвердило кращі показники опанування теоретичними знаннями юних хокеїстів експериментальної групи у порівнянні з контрольною, що свідчить про ефективність обраного нами підходу у плануванні теоретичної підготовки навчально-тренувального процесу.

Впровадження у навчально-тренувальний процес засобів та методів теоретичної підготовки щодо формування мотивації юних хокеїстів свідчить про вірогідний приріст показників теоретичної підготовленості та позитивний вплив змісту теоретичної підготовки, спрямованої на зацікавлення дітей 10-11 років у спортивному житті та у хокеї з шайбою зокрема та сприяють розвитку їх намагання вдосконалювати свої фізичні здібності в командній діяльності на тренуваннях і самостійно в домашніх умовах при дистанційному режимі тренувань.

Дискусія. Враховуючи наукові дослідження останнього десятиріччя, приклад провідних хокейних країн, сучасні світові тенденції розвитку хокею, виникає необхідність вдосконалення процесу підготовки юних хокеїстів в умовах реального та

Таблиця 3

Показники теоретичної підготовленості юних хокеїстів 10-11 років до та після педагогічного експерименту, %

Показник	Юні хокеїсти			
	ЕГ (n=20)		КГ (n=20)	
	До	Після	До	Після
$\bar{x}$	14,38	66,25	20,00	33,75
σ	8,92	9,57	8,16	12,04
$V\%$	62,06	14,45	40,82	35,68
m	2,30	2,47	2,10	3,11
p	<0,001		<0,001	

дистанційного навчально-тренувального процесу на етапі початкової підготовки з урахуванням вікових особливостей; сенситивних періодів розвитку фізичних якостей; розвитку специфічних для хокею якостей, застосування сучасних форм теоретичної підготовки, наочних методів навчання техніки тощо, що дозволить підвищити ефективність управління процесом навчання техніки у командній грі хокей та підвищити рівень теоретичної підготовленості юних хокеїстів першого року навчання у ДЮСШ.

Узагальнення і аналіз вітчизняних літературних джерел останнього десятиріччя свідчить про різні форми, засоби і методи теоретичної підготовки, а також значущість та ефективність їх застосування у спортивній підготовці та фізичному вихованні, взаємозв'язок рівня теоретичних знань з мотивацією, фізичною та технічною підготовленістю дітей молодшого шкільного віку [2, 7, 8, 11, 20].

На відміну від попередників, наші дослідження присвячені науковому обґрунтуванню та експериментальній перевірці структури та змісту теоретичної підготовки протягом першого року занять хокеєм з шайбою, спрямованої на формування мотивації дітей 10-11 років до систематичних занять спортом. Відмінними характеристиками запропонованої теоретичної підготовки від програми ДЮСШ є: розподіл навантаження за 5 блоками з чітко визначеними темами, впровадження у навчально-тренувальних процес тренувальних, позатренувальних, дис-

танційних та самостійних форм теоретичної підготовки, проведення шести спеціально-організованих спортивних свят хокейної спрямованості, виконання самостійних занять у спеціалізованому «Щоденнику юного хокеїста».

Висновки. У ході аналізу літературних джерел виявлено, що недостатньо розрито питання впровадження засобів і методів теоретичної підготовки для формування мотивації у дітей на етапі початкової підготовки у хокеї з шайбою.

Виявлено, що до педагогічного експерименту рівень теоретичної підготовленості у юних хокеїстів 10-11 років контрольної та експериментальної груп не мав вірогідних відмінностей.

Розроблено та науково обґрунтовано структуру та зміст теоретичної підготовки для юних хокеїстів 10-11 років, спрямованої на підвищення рівня теоретичної підготовленості та мотивації дітей до занять хокеєм з шайбою на етапі початкової підготовки, структура якої складалася з 5 блоків, зміст кожного з яких включав по три теми: до 1 блоку «Обладнання та екіпірування» відносились теми: «Хокейна ключка та шайба», «Хокейна форма», «Каток»; до 2-го блоку «Історія та правила гри»: «Історія хокею», «Тривалість гри», «Закинута шайба»; до 3-го блоку «Хокеїст»: «Хокеїст», «Амплуа гравців»; до 4-го блоку «Команда»: «Кількість гравців у команді», «Улюблена команда», «Ігрові ситуації»; до 5-го блоку «Термінологія хокею з шайбою»: «Англо-українські

терміни з техніки хокею з шайбою», «Англо-українські терміни з фізичної підготовки хокеїстів», «Терміни з правил гри» та 6 організованих спортивних свят «Посвята у юні хокеїсти», «Хокейна ключка та шайба», «Хокеїст», «День народження хокею з шайбою», «Хокейна команда», «Свято хокею з шайбою».

Аналіз теоретичної підготовленості юних хокеїстів свідчить, що після педагогічного експерименту спостерігалися значні позитивні зміни щодо однорідності показників у дітей в досліджуваній експериментальній групі. У контрольній групі також відмічається достовірне ($p < 0,001$) покращення відсотку дітей, які надали правильні відповіді, але ці показники були значно меншими, ніж у юних спортсменів експериментальної групи, й недостатньо однорідними.

Виявлено, що проведення педагогічного експерименту на етапі початкової підготовки в хокейній секції свідчить про суттєвий вплив засобів та методів теоретичної підготовки на формування мотивації та рівень теоретичної підготовленості, а також на ступінь систематичності відвідування тренувань юними хокеїстами в умовах дистанційного та традиційного навчально-тренувального процесу.

Перспективи подальших досліджень полягають у більш детальному науковому обґрунтуванні структури та змісту теоретичної підготовки у взаємозв'язку з розвитком фізичних здібностей і навчанням технічних прийомів продовж першого року занять на етапі початкової підготовки.

Література

1. Богуславська, В. (2020) *Теоретична підготовка спортсменів у системі багаторічного вдосконалення в циклічних видах спорту. Дисертація доктора наук з фіз.вих і спорту*. Л. 521 с. (in Ukrainian).

References

1. Bohuslavska, V. (2020). Theoretical training of athletes in the system of long-term improvement in cyclic sports. Dissertation of the Doctor of Sciences in Physical Education and Sports. L. 521 p. (in Ukrainian).

2. Булатова, М. Кучерявий, А., Ярмолук, Е. (2020) Технології дистанційного навчання у системі олімпійської освіти. *Наука в олімпійському спорті. №1. 4-21.* (in Ukrainian).
3. Волощук К. В., Мітова О. О., Раковська І. А. (2024). Теоретична підготовка як засіб підвищення мотивації до занять волейболом у здобувачів закладів фізичної культури і спорту. *Спортивні ігри. №1(31), 4-15.* doi: 10.15391/si.2024-1.0
4. Костюкевич В.М. (2016). Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту): навч. посіб. Вінниця: КНТ. 615 с. (in Ukrainian).
5. Мітова О. (2022) Динаміка розвитку командних спортивних ігор як підґрунтя формування сучасної системи контролю у командних спортивних іграх. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації;13(32):198-211.*
6. Мітова, О.О., Скрипець, Д. (2023) Проблеми технічної підготовки у хокеї з шайбою на етапі початкової підготовки в умовах дистанційного навчально-тренувального процесу. *Спортивні ігри. 1 (27). 2023. С. 15-26.* doi:10.15391/si.2023-1.03
7. Мітова, О.О., Онищенко, В.М. (2019) *Теоретичний практикум з міні-баскетболу для дітей першого року навчання.* Дніпро. 68 с. (in Ukrainian).
8. Мітова, О., Онищенко, В. (2019). Зміст та засоби контролю теоретичної підготовленості баскетболістів на етапі початкової підготовки. *Спортивний вісник Придніпров'я. 4:74-10.* (in Ukrainian).
9. Мітова О. Волощук К. Структура та зміст теоретичної підготовки з волейболу при дистанційній формі організації навчального процесу у ЗВО фізкультурного профілю. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), Випуск 11 (184) 2024. С. 136-142.* DOI:[https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11\(184\).26](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11(184).26)
10. Міхнов А.П. (2014). Оцінювання змагальної діяльності хокеїстів високого класу на основі врахування групових моделей. *Слобожанський науково-спортивний вісник; 6(44): 79-86.* (in Ukrainian).
11. Москаленко Н.В. Фізичне виховання молодших школярів [монографія]. 3-є вид., перероб. та допов. Дніпропетровськ: Інновація, 2014. 372 с.
12. Москаленко, Н., Кожедуб, Т. (2015) Ефективність інноваційної технології теоретичної підготовки у фізичному вихованні учнів середньої школи. *Спортивний вісник Придніпров'я.1: 32-37.* (in Ukrainian).
2. Bulatova, M., Kucheriaviy, A., Yarmoliuk, E. (2020). Distance learning technologies in the Olympic education system. *Science in Olympic sports. No. 1. 4-21.* (in Ukrainian).
3. Voloshchuk K. V., Mitova O. O., Rakovska I. A. (2024). Theoretical training as a means of increasing motivation for volleyball among students of physical education and sports institutions. *Sports Games. No. 1(31), 4-15.*doi: 10.15391/si.2024-1.0
4. Костюкевич В. М. (2016). Theory and methods of sports training (on the example of team sports): teaching aids. Vinnytsia: KNT. 615 p. (in Ukrainian).
5. Mitova O. (2022). Dynamics of development of team sports games as a basis for the formation of a modern control system in team sports games. *Physical Culture, Sports and Health of the Nation;13(32):198-211.*
6. Mitova, O.O., Skrypets, D. (2023). Problems of technical training in ice hockey at the stage of initial training in the conditions of the distance learning and training process. *Sports Games. 1 (27). 2023. P. 15-26.*doi:10.15391/si.2023-1.03
7. Mitova, O.O., Onyshchenko, V.M (2019). *Theoretical workshop on mini-basketball for children in the first year of study.* Dnipro. 68 p. (in Ukrainian).
8. Mitova, O., Onyshchenko, V. (2019). Content and means of controlling the theoretical preparedness of basketball players at the stage of initial training. *Sports Bulletin of the Dnieper Region. 4:74-10.* (in Ukrainian).
9. Mitova O. Voloshchuk K. (2024). Structure and content of theoretical training in volleyball in the distance form of organizing the educational process in a higher education institution of physical culture. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), Issue 11 (184) 2024. P. 136-142.*DOI:[https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11\(184\).26](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11(184).26)
10. Mikhnov AP. (2014). Evaluation of competitive activity of high-class hockey players based on group models. *Slobozhan. Nauk.-sport. visnyk;6(44):79-86.* (in Ukrainian).
11. Moskalenko N.V. Physical education of younger schoolchildren [monografiya]. 3-e vid., pererob. ta dopov. Dnipropetrovs'k: Innovatsiya, 2014. 372 s.
12. Moskalenko, N., Kozhedub, T. (2015). The effectiveness of innovative technology of theoretical training in physical education of secondary school students. *Sports Bulletin of Prydniprov'ya.1:32-37.* (in Ukrainian).

13. Онищенко, В.М. (2017). *Структура та зміст навчально-тренувального процесу дітей 6-7 років на першому році занять міні-баскетболом [дисертація]*. Дніпро. 265с. (in Ukrainian).
14. Пітин, М. (2013) Теоретична підготовка в системі багаторічного тренування спортсменів-волейболістів. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*, № 17, С. 184-190. (in Ukrainian).
15. Пітин, М.П. (2015) *Організаційно-методологічні основи теоретичної підготовки у спорті. [автореферат]*. Львів. 38 с. (in Ukrainian).
16. Пітин, М.П., Скрипченко, І.Т. (2018) Структура та зміст теоретичної підготовки на різних етапах багаторічної підготовки спортсменів у вітрильному спорті. *Спортивний вісник Придніпров'я*. №3 С. 99-104. (in Ukrainian).
17. Серебряков, О.Ю. (2021). Удосконалення змагальної діяльності хокеїстів високої кваліфікації на основі моделювання техніко-тактичних дій. [дисертація]. К. 229 с. (in Ukrainian).
18. Хокей з шайбою. (2021). Навчальна програма для суб'єктів дитячо-юнацького та резервного спорту (ДЮСШ, СДЮСШОР, ЗСОСП із специфічними умовами навчання, ШВСМ). ФХУ. Київ., 150 с. (in Ukrainian).
19. Шутова СЄ., Серебряков ОЮ, Скороход ОВ, (2018) Характеристика спортивної успішності висококваліфікованих хокеїстів в Україні. В.: Носко МО, Вісник Чернігів. Нац. пед. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка. Чернігів: ЧНПУ; Вип. 152, т. 1. С. 245 – 9. (in Ukrainian).
20. Briskin Yuriy, Pityn Maryan, Zadorozhna Olha. (2013). Significance of the components of fencers' academic education at the stage of prior basic training. *Physical Activity Health and Sport*. №4(14). P. 41-49
21. Mitova, O., Griban, G., Oleniev, D., Yakovenko, A., Onyshchenko, V., Mozolev, O., Semeniv, B., Lytvynenko, A., Khurtenko, O., Zamrozevuch-Shadrina, S., Kozibroda, L., Hres M. (2022). The impact of mini-basketball training sessions on the 6-7-year-old boys' physical fitness and physical development. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*, 10 (4), 754-767. doi: 10.13189/saj.2022.100416.
22. Mitova, O., Sheviakov, O., Slavska, Y., Cherednichenko, O. (2024). Formation of the Motivational Component of Value Orientations in Children 6-7 Years Old During MiniBasketball Classes. *Public Administration and Law Review*, (1(17), 78–88. <https://doi.org/10.36690/2674-5216-2024-1-78>
13. Onyshchenko, V.M. (2017). *Structure and content of the educational and training process of children 6-7 years old in the first year of mini-basketball classes [dissertation]*. Dnipro. 265p. (in Ukrainian).
14. Pityn, M. (2013). Theoretical training in the system of long-term training of volleyball athletes. *Bulletin of the Precarpathian University. Series: Physical Culture*, No. 17, pp. 184-190. (in Ukrainian).
15. Pityn, M.P. (2015). *Organizational and methodological foundations of theoretical training in sports. [Abstract]*. Lviv. 38 p. (in Ukrainian).
16. Pityn, M.P., Skrypchenko, I.T. (2018). Structure and content of theoretical training at different stages of long-term training of athletes in sailing. *Sports Bulletin of the Dnieper Region*. No. 3, pp. 99-104. (in Ukrainian).
17. Serebriakov O.Iu. (2021). *Improving the competitive activity of highly qualified hockey players based on modeling of technical and tactical actions. [dissertation]*. K. 229 p. (in Ukrainian).
18. Khokei z shaiboiu. (2021). Curriculum for subjects of children's and youth sports and reserve sports (DYUSSH, SDYUSSHOR, ZSOSP with specific training conditions, SHVSM). FHU. Kyiv., 150 p. (in Ukrainian).
19. Shutova S.Ie., Serebriakov O.Iu, Skorokhod O.V, (2018). Characteristics of sports success of highly qualified hockey players in Ukraine. In: Nosko MO, Chernihiv Bulletin. T.G. Shevchenko National Pedagogical University. Chernihiv: ChNPU;. Issue 152, vol. 1. pp. 245 – 9. (in Ukrainian).
20. Briskin Yuriy, Pityn Maryan, Zadorozhna Olha. (2013). Significance of the components of fencers' academic education at the stage of prior basic training. *Physical Activity Health and Sport*. №4(14). P. 41-49
21. Mitova, O., Griban, G., Oleniev, D., Yakovenko, A., Onyshchenko, V., Mozolev, O., Semeniv, B., Lytvynenko, A., Khurtenko, O., Zamrozevuch-Shadrina, S., Kozibroda, L., Hres M. (2022). The impact of mini-basketball training sessions on the 6-7-year-old boys' physical fitness and physical development. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*, 10 (4), 754-767. doi: 10.13189/saj.2022.100416.
22. Mitova, O., Sheviakov, O., Slavska, Y., Cherednichenko, O. (2024). Formation of the Motivational Component of Value Orientations in Children 6-7 Years Old During MiniBasketball Classes. *Public Administration and Law Review*, (1(17), 78–88. <https://doi.org/10.36690/2674-5216-2024-1-78>

Мітова Олена

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: elenamitova@ukr.net
<https://orcid.org/0009-0003-2306-5464>

Скрипець Данійл

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: dskripets@icloud.com
<https://orcid.org/0000-0002-8675-9098>